

ترجمه: موسسه فرهنگی شمس الضحی

@kafilearn

كتاب فصل العِلم

باب حق عالم

۱- عَلَيْهِ بْنُ حُمَّادِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَحْمَادِ بْنِ حُمَّادٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرِ الْجَعْفَرِيِّ، عَنْ ذَكْرَهُ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ مِنْ حَقِّ الْعَالَمِ أَنْ لَا تُكْثِرَ عَلَيْهِ السُّؤَالُ، وَ لَا تَأْخُذَ بِشَوِيهٍ. وَ إِذَا دَخَلْتَ عَلَيْهِ وَ عِنْدَهُ قَوْمٌ فَسَلِّمْ عَلَيْهِمْ جَمِيعاً وَ خُصُّهُ بِالثَّحِيقَةِ دُونَهُمْ، وَ اجْلِسْ بَيْنَ يَدَيْهِ وَ لَا تَجْلِسْ خَلْفَهُ، وَ لَا تَغْمِزْ بِعَيْنِكَ، وَ لَا تُشْرِبِ بِيَدِكَ، وَ لَا تُكْثِرْ مِنَ الْفُوْلِ: قَالَ فُلَانٌ وَ قَالَ فُلَانٌ خِلَافًا لِقَوْلِهِ، وَ لَا تَضْجَرْ بِطُولِ صُحْبَتِهِ. فَإِنَّمَا مَثُلُ الْعَالَمِ مَثُلُ النَّخْلَةِ تَنْتَظِرُهَا حَتَّى يَسْقُطَ عَلَيْكَ مِنْهَا شَيْءٌ. وَ الْعَالَمُ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْغَازِيِّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

از امام صادق علیه السلام نقل شده است که امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمودند: از حقوق عالم این است که سؤال زیادی از او نپرسی، و لباسش را نگیری. زمانی که نزد او رفتی و عدهای با او بودند به همه سلام کن ولی به او احترام ویژه‌ای نسبت به بقیه بگذار، و روبروی او بنشین و پشت سرش منشین، و با چشم یا دست اشاره مکن. و دائم نگو: فلان [عالی] چنین گفت بهمان چنان گفت که بر خلاف نظر او باشد. و با همنشینی طولانی او را خسته نکن. زیرا داستان عالم مانند داستان درخت نخل است: آنقدر منظر می‌مانی تا از او چیزی بر تو فرود آید. و عالم اجری بیشتر از روزه‌دار شب‌زنده‌داری که در راه خدا می‌جنگد دارد.

باب فوت عالمان

۱- عَدَّهُ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ حُمَّادٍ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى، عَنْ أَبِي أَئْبُوبَ الْخَزَّازِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يَمُوتُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَحَبَّ إِلَى إِبْلِيسَ مِنْ مَوْتٍ فَقِيهٍ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: مرگ هیچ یک از مؤمنین برای ابلیس دوست داشتنی تر از مرگ فقیه نیست.

۲- عَلَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِذَا مَاتَ الْمُؤْمِنُ الْفَقِيهُ ثُلِمَ فِي الْإِسْلَامِ ثُلَمَةً لَا يَسْدُهَا شَيْءٌ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: وقتی مؤمن فقیهی می بمیرد، شکافی در اسلام ایجاد می شود که هیچ چیز آن را پر نمی کند.

۳- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ حُمَّادٍ، عَنْ أَبْنِ حَمْبُوبٍ، عَنْ عَلَيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِذَا مَاتَ الْمُؤْمِنُ بَكَثُ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ وَبِقَاعُ الْأَرْضِ الَّتِي گَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَيْهَا، وَأَبْوَابُ السَّمَاءِ الَّتِي گَانَ يُصْعَدُ فِيهَا بِأَعْمَالِهِ، وَثُلَمَ فِي الْإِسْلَامِ ثُلَمَةً لَا يَسْدُهَا شَيْءٌ. لِأَنَّ الْمُؤْمِنِينَ الْفُقَهَاءَ حُصُونُ الْإِسْلَامِ كَحِصْنٍ سُورِ الْمَدِينَةِ لَهَا.

امام کاظم عليه السلام فرمودند: وقتی مؤمنی بمیرد، ملائکه و آن زمینی که او در آن خدرا عبادت می کرد و درهایی از آسمان که اعمال او از آن بالا می رفت بر او می گریند، و در اسلام شکافی ایجاد می شود که هیچ چیز آن را پر نمی کند. زیرا فقهای مؤمنین در اسلام هستند مانند دژ شهر که به شکل دیواری دور شهر است.

۴- وَ عَنْهُ، عَنْ أَحْمَدَ، عَنْ ابْنِ حَبْوَبِ، عَنْ أَبِي أَيُوبَ الْخَزَازِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَالَلٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يَمُوتُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَحَبَّ إِلَى إِبْلِيسَ مِنْ مَوْتٍ فَقِيهٍ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: مرگ هیچ یک از مؤمنین برای ابلیس محبوب‌تر از مرگ فقیه نیست.

۵- عَلَيْ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ عَلَيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ، عَنْ عَمِّهِ يَعْقُوبَ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ دَاؤُدَ بْنِ فَرْقَدٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ أَبِي كَانَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ بَعْدَ مَا يُهْبِطُهُ وَ لَكِنْ يَمُوتُ الْعَالَمُ فَيَذْهَبُ بِمَا يَعْلَمُ فَتَلِيهِمُ الْجُفَاهُ فَيَضْلُونَ وَ يُضْلُونَ، وَ لَا خَيْرَ فِي شَيْءٍ لَيْسَ لَهُ أَصْلٌ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: پدرم می‌فرمود: خدای متعال وقتی علمی را فرود آورد، بر نمی‌گرداند، ولی عالم می‌میرد و آن چه را که دارد با خود می‌برد سپس خشک‌مغزانی جای او را می‌گیرند که گمراهنده و گمراه می‌کنند. و در چیزی که اصل و ریشه نداشته باشد خیری نیست.

۶- عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ حُمَّادٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلَيِّ، عَمَّنْ ذَكَرَهُ، عَنْ جَاءِرٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كَانَ عَلَيِّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّهُ يُسَجِّي نَفْسِي فِي سُرْعَةِ الْمَوْتِ وَ القَتْلِ فِيَنَا قَوْلُ اللَّهِ أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْفَصُصُهَا مِنْ أَطْرافِهَا وَ هُوَ ذَهَابُ الْعُلَمَاءِ.

امام باقر علیه السلام فرمودند: امام زین‌العابدین علیه السلام می‌فرمود: در خصوص سرعت مرگ و قتل در میان ما این چنین است که مرا این آیه‌ی قرآن آرامش می‌دهد: «آیا ندیدند که ما به زمین درآیم و از اطراف آن کوتاه کنیم» [رعد: ۴۱] که منظور، رفتن عالمان است.